

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/129/2023
Identifikačné číslo spisu:	8100899471
Dátum vydania rozhodnutia:	29.01.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Holíč
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:8100899471.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1a/ A. K., narodenej X. N. XXXX, R., E. XXX/X, 1b/ N. R., narodenej XX. A. XXXX, R., I. XXX/XX, 1c/ V. E., narodeného XX. K. XXXX, R., N. XXX/XX, 1d/ N. N. X., narodenej XX. A. XXXX, R., Y. XXX/XX, 1e/ V. E., narodeného XX. A. XXXX, R., N. XXX/XX, 2a/ Z. R.Á., narodenej XX. A. XXXX, R., W. XXX/X, 2b/ N. R., narodenej XX. C. XXXX, R., B. XXX/XX, 2c/ A. E., narodenej XX. N. XXXX, R., K. XXXX/X, 2d/ Q. N., narodenej XX. K. XXXX, L. B., E. (A.), G. X. L. XX/B, 3/ N. X., narodeného X. A. XXXX, R., C. XXX/X, 4/ B. X., narodeného XX. K. XXXX, R., G. XXX/X, 5a/ N. S., narodenej XX. K. XXXX, R., L. XXX/X, 5b/ Q. K. X., narodeného X. N. XXXX, R., I. XXX/X, 6a/ N. N. V., narodenej X. K. XXXX, B. Y. G. XXX, 6b/ Q. K. X.A., narodeného XX. A. XXXX, I., N. C. XX, 6c/ Q. Ľ. X., narodeného XX. C. XXXX, L. XXX, všetkých zastúpených advokátom JUDr. Jozefom Tarabčákom, Prešov, Hlavná 13, proti žalovanej obchodnej spoločnosti SLOVNAFT, a.s., Bratislava, Vlčie hrdlo 1, IČO: 31 322 832, zastúpenej advokátom JUDr. Ľubošom Noskovičom, Bratislava, Konventná 5, o vydanie bezdôvodného obohatenia, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 8C/218/2000, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 30. marca 2023 sp. zn. 12Co/60/2022, 12Co/61/2022, takto

rozhodol:

V dovolacom konaní p o k r a č u j e s právnymi nástupcami pôvodnej žalobkyne 6a/ N. X., narodenej X. K. XXXX, zomrelej XX. Z. XXXX, naposledy I., N. C. XX, ako žalobkyňou 6a/ N. N. V., narodenou X. K. XXXX, B. Y. G. XXX, ako žalobcom 6b/ Q. K. X., narodeným XX. A. XXXX, I., N. C. XXXX/XX a ako žalobcom 6c/ Q. Ľ. X., narodeným XX. C. XXXX, L. XXX.

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 30. marca 2023 sp. zn. 12Co/60/2022, 12Co/61/2022 v potvrdzujúcom výroku II. a v závislom výroku III. z r u š u j e a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej aj ako „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 25. januára 2019 č. k. 8C/218/2000-604 v spojení s opravným unesením z 11. júla 2019 č. k. 8C/218/2000-635 zamietol návrh

na prerušenie konania a žalovanej uložil povinnosť zaplatiť vo výrokoch II. až VIII. bližšie špecifikované peňažné nároky žalobcov titulom vydania bezdôvodného obohatenia, resp. určenia bezdôvodného obohatenia do dedičstva a v prevyšujúcej časti žalobu zamietol. O trovách konania rozhodol tak, že žalobcom priznal voči žalovanej nárok

na ich náhradu v rozsahu, aký vyplýva z XV. až XX. rozsudku.

1.1. Žalobcovia resp. ich právni predchodcovia sa podanou žalobou domáhali vydania bezdôvodného obohatenia na tom skutkovom základe, že žalovaná bez právneho titulu užíva pozemky v podielovom spoluvlastníctve žalobcov nachádzajúce sa v priemyselnom areáli žalovanej. V tejto súvislosti uviedli vývoj vlastníckych a užívacích vzťahov k dotknutým pozemkom.

1.2. Súd prvej inštancie na základe vykonaného dokazovania a po právnom posúdení veci podľa § 3 ods. 1, § 123, § 124, § 126 ods. 1, § 132 ods. 1, ods. 2, § 451 ods. 1 ods. 2, § 456, § 517 ods. 1, ods. 2, § 563 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „OZ“) dospel k záveru, že žaloba je čiastočne dôvodná. Z rozsudku Okresného súdu Prešov z 9. decembra 2016 č. k. 13C/228/2009-355 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove z 22. novembra 2017 sp. zn. 18Co/95/2017, 18Co/96/2017 mal za preukázané, že pôvodní žalobcovia boli podielovými spoluvlastníkmi dotknutých pozemkov, resp. bolo určené, že podiely na týchto pozemkoch patria do dedičstva po právnych predchodcoch žalobcov. Z výsledkov znaleckého dokazovania súdu prvej inštancie vyplynulo, že žalovaná reálne užívala časť parcely (o výmere 6 729 m²) vo vlastníctve žalobcov resp. ich právnych predchodcov bez toho, aby mala s nimi uzatvorenú nájomnú zmluvu, čím sa na ich úkor bezdôvodne obohatila, a preto je povinná bezdôvodné obohatenie vydať. Pri určení výšky bezdôvodného obohatenia vychádzal zo znaleckého posudku znalca Ing. Gardoša, č. 29/2005, s ktorým žalovaná súhlasila; závery v znaleckom posudku akceptovala, kontrolné znalecké dokazovanie nenavrhol.

1.3. Súd si čiastočne osvojil procesnú obranu žalovanej, pokiaľ ide o dobromyseľnosť užívania spornej parcely počas žalovaného obdobia. Žalovaná bola v minulosti zapísaná v katastri nehnuteľností ako vlastníčka užívaných nehnuteľností, preto jej patrili aj všetky úžitky s užívaním spojené. Zo strany žalobcov nebola preukázaná žiadna okolnosť, ktorá by u žalovanej vyvolala odôvodnené pochybnosti o jej vlastníckom práve, preto pokiaľ ide o bezdôvodné obohatenie do 18. septembra 2000, súd žalobu zamietol. Ďalej konštatoval, že od 18. septembra 2000 si žalovaná musela byť vedomá spornosti vlastníctva k pozemkom, keď bola ochotná sa so žalobcami majetkovo vysporiadať, a preto od tohto momentu prestala byť dobromyseľnou. Pokiaľ ide o priznanie úrokov z omeškania, považoval súd prvej inštancie z hľadiska § 563 OZ pre rok 2000 za rozhodujúcu výzvu z 18. septembra 2000, pre ostatné roky rozhodnutie o pripustení zmeny žaloby doručené žalovanej 26. februára 2010. Žalobcom bol priznaný úrok z omeškania za rok 2000 vo výške 17,6 % p.a., za roky 2001 až 2008 vo výške 9 % p.a., s výnimkou rokov, za ktoré si uplatnili nižší než uvedený úrok z omeškania.

1.4. Ako nedôvodnú vyhodnotil súd prvej inštancie námietku žalovanej, že jej na sporných pozemkoch vzniklo zákonné vecné bremeno. V tejto súvislosti sa stotožnil s vyjadrením právneho zástupcu žalobcov, že zákonné vecné bremená sa riadia zákonom č. 79/1957 Zb. o výrobe, rozvoje a spotrebe elektriny (elektrizačný zákon) a vládnym nariadením č. 29/1959 Zb. o oprávneniach k cudzím nehnuteľnostiam pri stavbách a prevádzke podzemných potrubí pre pohonné látky a ropu (ďalej len „nariadenie č. 29/1959 Zb.“). Osvojil si záver, že predmetná právna úprava sa netýkala potrubí v rámci podniku žalovanej, keďže sa tam nachádzajú iba nadzemné potrubia.

1.5. O trovách konania rozhodol súd prvej inštancie v zmysle § 255 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Prešove (ďalej aj ako „odvolací súd“) na odvolanie strán sporu rozsudkom z 9. júna 2020 sp. zn. 12Co/1/2020, 12Co/7/2020 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v spojení s opravným uznesením v jeho napadnutej časti, t.j. okrem I. výroku a stranám sporu náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky na dovolanie žalovanej uznesením z 24. októbra 2022 sp. zn. 9Cdo/25/2022 rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie z dôvodu, že v priebehu odvolacieho konania pred rozhodnutím odvolacieho súdu zomrel žalobca 4/ a odvolací súd túto skutočnosť nezohľadnil a v spore rozhodol v čase, keď už žalobca 4/ nedisponoval procesnou subjektivitou.

4. Rozsudkom z 30. marca 2023 sp. zn. 12Co/60/2022, 12Co/61/2022 následne odvolací súd rozhodol, že pokračuje v konaní s právnym nástupcom žalobcu 4/, potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v spojení s opravným uznesením v napadnutej časti, t.j. okrem výroku I. a stranám nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Žalovanej priznal voči žalobcom nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu s tým, že o jej výške rozhodne súd prvej inštancie samostatným uznesením.

4.1. Stotožňujúc sa s odôvodnením rozsudku súdu prvej inštancie, ktorý v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav a zo zistených skutočností vyvodil aj správny právny záver a svoje rozhodnutie i náležite odôvodnil, odvolací súd na zdôraznenie vecnej správnosti rozhodnutia a k podstatným odvolacím námietkam žalovanej (§ 387 ods. 1, 2 CSP) doplnil, že konanie o vydanie bezdôvodného obohatenia začalo skôr než konanie o určenie vlastníckeho práva (konanie o určenie rozsahu dedičstva; pozn.), v ktorom bol súd nie len oprávnený, ale aj povinný skúmať existenciu prekážky litispendencie; ak túto neindikoval, nemožno to presúvať na ťarchu súdu v skôr začatom konaní. Poukázal, že konanie Okresného súdu Prešov sp. zn. 13C/228/2009, v ktorom sa rozhodlo o určení vlastníckeho práva žalobcov k sporným nehnuteľnostiam, je právoplatne skončené a odvolaciemu súdu neprislúchalo posudzovať ani správnosť právnych záverov, ku ktorým súdy v konaní o určenie vlastníckeho práva dospeli. Ako nedôvodnú posúdil odvolací súd i námietku žalovanej, že za obdobie, za ktoré bola ako vlastníčka nehnuteľnosti evidovaná v katastri, nemožno priznať žalobcom nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia. Konštatoval, že sama evidencia vlastníctva nehnuteľnosti v katastri nehnuteľností automaticky nezakladá dobrú vieru evidovaného vlastníka v to, že je vlastníčka. Vo vzťahu k tvrdeniam žalovanej, že existencia reštitučných predpisov bráni v uplatnení vlastníckych práv, sa odvolací súd priklonil k názorovej línii prezentovanej rozhodnutiami Najvyššieho súdu Slovenskej republiky i Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktoré nevylučujú uplatnenie vlastníckeho práva určovacou žalobou za súčasnej existencie reštitučného zákonodarstva.

4.2. K ďalšej odvolacej argumentácii žalovanej odvolací súd uviedol, že žalovaná k svojim tvrdeniam spochybňujúcim závery znalca Q.. S. nepredložila také procesne relevantné dôkazné prostriedky, ktoré by jednoznačne odborné závery toho znalca spochybnili. Doplnil, že Q.. S. vo svojom znaleckom posudku určoval všeobecnú hodnotu nájmu pozemkov, z ktorej hodnoty je aj podľa ustálenej rozhodovacej praxe potrebné vychádzať pri vydávaní bezdôvodného obohatenia. Odvolací súd konštatoval vecnú správnosť záverov súdu prvej inštancie aj pokiaľ ide o priznané úroky z omeškania. Zdôraznil, že nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia patrí medzi také, u ktorých nie je zákonnou úpravou stanovená splatnosť pohľadávok vzniknutých z toho právneho titulu, a tak čas plnenia je u nich viazaný na výzvu veriteľa; výzvou sa stáva dlh splatným a dlžník je povinný splniť dlh prvého dňa po tom, čo bol o plnenie veriteľom požiadaný.

4.3. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd aplikujúc ustanovenia § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP. Odvolací súd bol povinný rozhodnúť aj o nároku na náhradu trov dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP); o tomto rozhodol podľa § 262 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

5. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu v jeho II. a III. výroku podala žalovaná (ďalej aj „dovolatelka“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z § 420 písm. a) a f) a § 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP. Navrhla, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti buď zmenil tak, že žalobu zamietne a žalobcov zaviazne k náhrade trov konania v rozsahu 100 %, alebo aby rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

5.1. Prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP a porušenie práva na spravodlivý proces videla žalovaná v tom, že odvolací sa v odôvodnení svojho rozhodnutia nevysporiadal s jej podstatnou odvolacou argumentáciou. Ďalej namietala, že konanie o vydanie bezdôvodného obohatenia bolo iniciované v čase, kedy bola riadne evidovaná ako vlastníčka sporných pozemkov. Dovolanie odôvodnila nesprávnym procesným postupom konajúcich súdov, ktoré prihliadli na závery konania o určenie vlastníckeho práva k sporným pozemkom, hoci uvedené konanie začalo o deväť rokov neskôr a žalovaná o ňom tvrdila, že bolo postihnuté prekážkou litispendencie a malo byť zastavené. Podľa žalovanej si súdy otázku vlastníckych vzťahov k sporným pozemkom mali posúdiť na základe predložených dôkazov sami ako predbežnú, napriek tomu sa v konaní vôbec nezaoberali existenciou titulu na užívanie sporných pozemkov.

5.2. V súvislosti s dovolacím dôvodom nesprávneho právneho posúdenia veci žalovaná v dovolaní uviedla, že odvolací súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, keď nezohľadnil, že neexistuje žiaden právny základ pre priznanie akýchkoľvek nárokov za obdobie predchádzajúce právoplatnosti rozhodnutia o určení vlastníckeho práva k sporným pozemkom. Poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. októbra 1999 sp. zn. 5Cdo/67/1999 a namietala, že nie je možné, aby súd priznal žalobcom akékoľvek nároky voči žalovanej za obdobie, v ktorom bola táto riadne evidovaným vlastníkom, pretože nie sú naplnené hmotnoprávne predpoklady vzniku nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia v zmysle § 451 OZ. Súdny oboch inštancií priznal žalobcom nárok z bezdôvodného obohatenia za obdobie rokov 1998 až 2000 v situácii, kedy spor o vlastníctvo nehnuteľnosti, ktorý bol pre rozhodnutie v danom spore kľúčový, bol právoplatne ukončený až v roku 2018. V ďalšej dovolacej argumentácii žalovaná namietala, že konajúce súdy nevzali do úvahy existenciu zákonných vecných bremien v zmysle zákona o energetike, ktoré na sporných pozemkoch viažu a majú dopad na ich hodnotu. V tejto súvislosti popierala závery znaleckého posudku č. 29/2005, z ktorého súdy pri určovaní výšky bezdôvodného obohatenia vychádzali, a ktorý nereflektuje existenciu riadne evidovaných zákonných vecných bremien. Práve z uvedeného dôvodu žalovaná v konaní predložila znalecký posudok č. 36/2017. Vznik resp. existenciu predmetných zákonných vecných bremien navyše súdy výslovne popreli, hoci v zmysle rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/190/2004 (R 39/2006) posudzovanie tejto otázky ani nepatrí do právomoci súdov. Tým sa odvolací súd podľa žalovanej nie len odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ale konanie v tomto smere postihol vadou zmätočnosti v zmysle § 420 písm. a) CSP, lebo rozhodoval o otázke, ktorá nepatrí do právomoci súdov. V dôsledku evidencie zákonných vecných bremien na príslušnom liste vlastníctva mal pritom odvolací súd správne bez výhrady akceptovať ich existenciu a osvedčiť oprávnenie žalovanej užívať sporné pozemky v rozsahu a z titulu zákonných vecných bremien a žalobu ako celok zamietnuť.

6. Žalobcovia v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalovanej navrhli, aby dovolací súd dovolanie ako neprípustné odmietol resp. ako nedôvodné zamietol. K dovolacej argumentácii žalovanej poukázali, že žalovaná nebola nikdy vlastníkom sporných pozemkov; v konaní vedenom na súde prvej inštancie pod sp. zn. 13C/228/2009 bolo právoplatne určené vlastníctvo žalobcov. Tento rozsudok má deklaratórne, nie konštitutívne účinky, ako sa mylne domnieva žalovaná. Nebolo preto možné aplikovať závery vyplývajúce z rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/67/1999, pretože v tam prejednávanvej veci šlo o nároky z nájomného za nehnuteľnosť, ktorá bola nadobudnutá rozsudkom s konštitutívnymi účinkami. Ďalej uviedli, že žalovaná síce bola evidovaná ako vlastníčka, avšak údaje o vlastníckom sú záväzné dovtedy, kým sa nepreukáže opak. Keďže v konaní o určení vlastníckeho práva bol preukázaný opak, je nesporené, že žalovaná sa užívaním pozemkov bez právneho dôvodu na úkor žalobcov bezdôvodne obohatila.

6.1. Pokiaľ ide o namietanú prekážku litispendencie, žalobcovia uviedli, že žiadna takáto prekážka neexistovala. Konanie o vydanie bezdôvodného obohatenia začalo skôr než konanie o určení vlastníckeho práva, žalovaná mala existenciu prekážky litispendencie namietat v neskôr začatom konaní. Argumentácia rozhodnutiami najvyššieho súdu, na ktoré žalovaná v tejto súvislosti poukazovala, je nesprávna, pretože rozhodnutia sp. zn. 1Obdo/4/2017 resp. 3Cdo/290/2012 nie sú aplikovateľné na daný prípad. K tvrdeniam žalovanej o existencii zákonných vecných bremien viaznucich na sporných pozemkoch a z toho plynúcich následkov žalobcovia vo svojom vyjadrení zastali názor, že na pozemkoch v ich vlastníctve zákonné vecné bremeno nikdy nevzniklo a existencia povolenia na podnikanie v oblasti energetiky nemá vplyv na dôvodnosť žaloby, lebo žalovaná sa na úkor žalobcov bezdôvodne obohacuje. V tejto súvislosti poukázali na neaplikovateľnosť záverov plynúcich z rozhodnutia R 36/2009, ktorým žalovaná odôvodňovala prípustnosť podaného dovolania. Podľa žalobcov súdy správne vychádzali pri určovaní výšky bezdôvodného obohatenia zo záverov znaleckého posudku č. 29/2005. Pokiaľ žalovaná v konaní predložila vlastný znalecký posudok, nemožno z toho podľa žalobcov automaticky vyvodit' záver, že navrhla kontrolné znalecké dokazovanie.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) skúmajúc splnenie procesných podmienok (§ 161 ods. 1 CSP v spojení s § 438 CSP) zistil, že v priebehu dovolacieho konania (22. decembra 2023) zomrela pôvodná žalobkyňa 6a/. Z uznesenia Okresného súdu

Prešov zo 16. apríla 2024 sp. zn. 38D/1198/23-34 (v konaní o dedičstve po žalobkyni 6a/) zistil, že jej právnymi nástupcami sú 1. N.. N. V., nar. XX. K. XXXX, B. Y. G. XXX (dcéra poručiteľky), 2. Q.. K. X., nar. XX. A. XXXX, I., N. C. XXXX/XX (syn poručiteľky) a 3. InS.. L. X., nar. XX. C. XXXX, L. XXX (syn poručiteľky).

8. Podľa § 438 ods. 1 CSP pre konanie na dovolacom súde sa primerane použijú ustanovenia o konaní pred súdom prvej inštancie, ak zákon neustanovuje inak.

9. Podľa § 61 CSP procesnú subjektivitu má ten, kto má spôsobilosť na práva a povinnosti; inak len ten, komu ju zákon priznáva.

10. Podľa § 63 ods. 1 a 2 CSP ak strana zomrie počas konania skôr, ako sa konanie právoplatne skončí, súd posúdi podľa povahy sporu, či má konanie zastaviť, alebo či v ňom môže pokračovať. V konaní súd pokračuje najmä vtedy, ak ide o majetkový spor. Súd rozhodne, že v konaní pokračuje s dedičmi strany, prípadne s tými, na ktorých podľa výsledku dedičského konania prešlo právo alebo povinnosť, o ktorú v konaní ide, a to len čo sa skončí konanie o dedičstve.

11. S ohľadom na uvedené dovolací súd rozhodol o pokračovaní v dovolacom konaní s právnymi nástupcami pôvodnej žalobkyně 6a/ tak, ako vyplýva z výroku tohto uznesenia.

12. Dovolací súd následne po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) a dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a zároveň aj dôvodné.

13. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

14. Z hľadiska ústavného aspektu je daná právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a určovať koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti.

15. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (porov. napr. rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t. j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné.

16. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP alebo § 421 CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania. Opodstatnené (dôvodné) je také prípustné dovolanie, v ktorom je oprávnené uplatnený dovolací dôvod. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 CSP je dovolacím dôvodom procesná vada zmätočnosti uvedená v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP), pri dovolaní, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP, je dovolacím dôvodom nesprávne právne posúdenie veci (§ 432 ods. 1 CSP).

17. Žalovaná vyvodzovala prípustnosť podaného dovolania v prvom rade z ustanovenia § 420 CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo

ktorým sa konanie končí, ak sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, [písm. a)], ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces [písm. f)].

K dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. a) CSP

18. Vyvodzujúc prípustnosť podaného dovolania z ustanovenia § 420 písm. a) CSP mala žalovaná za to, že v danej veci súdy nižších inštancií rozhodli o otázke, ktorá nepatrí do právomoci súdov. Podľa dovolateľky konajúce súdy pri svojom rozhodovaní pochybili, lebo nezohľadnili existenciu riadne evidovaných zákonných vecných bremien viaznucich na dotknutých pozemkoch v jej prospech. Uvedeným nesprávnym postupom odvolací súd (a aj súd prvej inštancie) riešil otázku existencie zákonných vecných bremien, ktorú nemal právomoc posúdiť.

19. Právomoc súdu je základnou procesnou podmienkou, ktorej splnenie súd skúma z úradnej povinnosti v každom štádiu konania a na každej inštancii (§ 161 ods. 1 CSP).

20. Všeobecne sa právomoc súdu posudzuje ako oprávnenie určitého štátneho orgánu riešiť otázky, ktoré sú zákonom zverené do jeho kompetencie, pričom CSP vymedzuje právomoc súdov tak, že spory vyplývajúce z ohrozenia alebo porušenia subjektívnych práv prejednáva a rozhoduje nezávislý a nestranný súd, ak taká právomoc nie je zákonom zverená inému orgánu (čl. 1 CSP). Ustanovenie § 3 CSP určuje, že súdy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci, ak ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú iné orgány. Súkromnoprávne vzťahy, z ktorých vychádzajú súkromnoprávne spory a iné veci, sú charakterizované najmä právnou rovnosťou a vôľovou autonómiou ich účastníkov. Ich postavenie je rovnocenné, čo znamená, že jeden z účastníkov súkromnoprávneho vzťahu nie je oprávnený jednostranne ukladať povinnosti druhému účastníkovi a ani sám autoritatívne vynucovať splnenie povinnosti druhého účastníka súkromnoprávneho vzťahu. Nad rámec súboru vzťahov uvedených v § 3 CSP súdy prejednávajú a rozhodujú aj iné veci, ktoré sa už nezakladajú priamo na práve súkromnom, ale len vtedy, ak to ustanovuje zákon - čo vyplýva z § 4 CSP.

21. Nedostatok právomoci súdov je neodstrániteľný a vedie k zastaveniu konania (§ 161 ods. 2 CSP v spojení s § 9, resp. § 10 ods. 1 CSP).

22. Pri riešení, či vec patrí do právomoci súdov, je nutné zaoberať sa otázkou, z akého právneho vzťahu žalobca vyvodzuje v konaní ním uplatňovaný nárok (t. j. predmet konania), následne tento vzťah dôsledne analyzovať a nakoniec správne vyhodnotiť a posúdiť po právnej stránke. Pre analýzu právneho vzťahu strán a posúdenie jeho povahy z hľadiska právomoci súdu na prejednanie a rozhodnutie o nároku, ktorý žalobca vyvodzuje z tohto právneho vzťahu, je rozhodujúce obsahové hľadisko, teda akú povahu majú práva a povinnosti strán tvoriace obsah právneho vzťahu.

23. V danom prípade žalobcovia uplatnili voči žalovanej nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia s príslušenstvom titulom užívania cudzej nehnuteľnosti bez právneho dôvodu. Z takto vymedzeného predmetu konania je na prvý pohľad zrejmé, že ide o súkromnoprávny spor vychádzajúci zo súkromnoprávneho vzťahu medzi fyzickými osobami na strane žalobcov a právnickou osobou na strane žalovanej.

24. Žalovaná nedostatok právomoci súdu oprela o tvrdenie, že na dotknutých pozemkoch v jej prospech viazu zákonné vecné bremená, v dôsledku existencie ktorých žalobcom podľa zákona č. 251/2012 Z. z. o energetike resp. príslušnej právnej úpravy z minulosti vznikol nanajvýš nárok na jednorazové vyrovnanie ako náhradu za nútené obmedzenie užívania pozemkov v ich vlastníctve. Hoci mal odvolací súd podľa žalovanej na existenciu riadne evidovaných zákonných vecných bremien prihliadnuť, túto otázku si v konaní sám posúdil, a to napriek tomu, že rozhodovanie o nej nepatrí ani do právomoci všeobecného súdu. Tým mal konanie zaťažiť vadou zmätočnosti.

25. Zákom č. 70/1998 Z. z. o energetike a o zmene zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom

podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 70/1998 Z. z.“) sa zrušila dovtedajšia právna úprava zákona č. 79/1957 Zb. vrátane niektorých jeho vykonávacích predpisov. V zmysle prechodných ustanovení sa práva k cudzím nehnuteľnostiam a obmedzenia ich užívania, ktoré vznikli do 31. júla 2002, spravujú podľa predpisov platných do 31. júla 2002 - v danom prípade zákon č. 79/1957 Zb. v spojení s ust. nariadenia č. 29/1957 Zb. V posudzovanom prípade si žalobcovia uplatňovali nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia za obdobie rokov 1998 až 2000, v priebehu konania svoj žalobný návrh rozšírili aj o ďalšie roky. Súd oboch inštancií pri právnom posúdení veci vychádzali práve z ust. zákona č. 79/1957 Zb. v spojení s nariadením č. 29/1957 Zb.

26. Vo vzťahu k zákonným vecným bremenám v zmysle tohto zákona najvyšší súd už v rozhodnutí z 31. mája 2009 sp. zn. 1Cdo/190/2004, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako R 39/2006, a na ktoré vo svojom dovolaní poukazovala i samotná žalovaná, vyslovil, že „vecné bremená“ vyplývajúce z ustanovení zákona č. 79/1957 Zb. sú inštitútmi sui generis; nemožno im priznať povahu súkromnoprávných opatrení, lebo v ich prípade ide o obmedzenie vlastníckeho práva vo verejnom záujme a v zmysle verejnoprávneho predpisu. Na základe uvedeného dospel k záveru, že rozhodovanie o žalobe súvisiace s existenciou takýchto vecných bremien nie je v právomoci súdu. Závery predmetného rozhodnutia však nie sú aplikovateľné na daný prípad, keď toto sa netýkalo peňažného nároku, ale nerešpektovania ochranného pásma a nároku na prekládku elektrického vedenia, vo vzťahu ku ktorému bolo vyslovené, že rozhodovať o tejto otázke nie je v právomoci súdu, a to ani pokiaľ by šlo o ochranu v zmysle § 417 ods. 2 OZ.

27. Vzhľadom na vyššie uvedené dospel dovolací súd k záveru, že žalovaná neopodstatnene namietala, že bolo rozhodnuté o veci, ktorá nepatrí právomoci súdov. Prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. a) CSP nevyplýva a dovolanie žalovanej je v tejto časti neprípustné.

K dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP

28. Žalovaná prípustnosť podaného dovolania vyvodzovala aj z ustanovenia § 420 písm. f) CSP tvrdiac, že jej odvolací súd nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

29. Dovolací súd už konštantne uvádza, že hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej intenzite, že došlo až k porušeniu práva na spravodlivý proces.

30. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a súčasne dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces.

30.1. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie.

30.2. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

31. Žalovaná odvolaciemu súdu (a súdu prvej inštancie) vytýkala, že prihliadol na závery konania o

určenie rozsahu dedičstva, ktoré sa týkalo dotknutých pozemkov, hoci uvedené konanie začalo o deväť rokov neskôr a žalovaná o ňom tvrdila, že bolo postihnuté prekážkou litispendencie a malo byť zastavené. Podľa žalovanej si súdy v konaní o vydanie bezdôvodného obohatenia mali otázku vlastníckych vzťahov k sporným pozemkom posúdiť na základe predložených dôkazov sami ako predbežnú a nemali čakať na jej právoplatné vyriešenie v konaní o určenie.

32. Prekážka začatej veci (litispendencia) je tzv. negatívnou procesnou podmienkou, ktorá bráni tomu, aby na súde prebiehalo iné konanie v tej istej veci (§ 159 CSP). Vzniká (je daná), ak na ktoromkoľvek súde v Slovenskej republike je začaté konanie, ktoré má rovnaké strany sporu, rovnaký predmet konania a rovnaké skutkové okolnosti, od ktorých sa odvodzuje právo. Litispendencia je neodstrániteľnou prekážkou konania, ktorej existenciu súd skúma z úradnej povinnosti; ak zistí, že je daná, konanie zastaví. Spravidla je týmto procesným následkom postihnuté konanie o návrhu, ktorý bol podaný neskôr. Pre posúdenie, či tu je prekážka začatej veci, je rozhodujúci stav v čase rozhodnutia v neskôr začatom konaní (R 97/2003).

32.1. V konaní o žalobe na plnenie súd spravidla predbežne skúma a posudzuje otázku (ne)existencie práva alebo právneho vzťahu, z ktorého sa plnenie vyvodzuje, ktorá otázka by sa v prípade neskôr začatého konania o určovacej žalobe stala samostatným predmetom konania a rozhodnutia súdu. Aj keď ide o posúdenie otázky predbežnej, ktorá sa výslovne neuvádza vo výroku súdneho rozhodnutia, pokiaľ nevyhnutnou podmienkou rozhodnutia súdu o žalobe na plnenie je práve posúdenie predbežnej otázky (vychádzajúc z právnej podstaty žalovaného nároku), ktoré sa odrazí v spôsobe rozhodnutia súdu o žalobe na plnenie a konečným spôsobom ju v celom rozsahu vyrieši, vzniká tu prekážka litispendencie pre určovaciu žalobu, a to bez ohľadu na to, že ide o posúdenie (iba) prejudiciálne. Je tomu tak preto, aby sa zabránilo existencii dvoch vzájomne si odporujúcich súdnych rozhodnutí o tej istej otázke.

33. Dovolací súd z obsahu spisového materiálu zistil, že na súde prvej inštancie v určitom časovom období súbežne prebiehali medzi tými istými stranami sporu konania a/ vo veci určenia rozsahu dedičstva po právnych predchodcoch žalobcov pod sp. zn. 13C/228/2009 a b/ vo veci vydania bezdôvodného obohatenia s príslušenstvom pod sp. zn. 8C/218/2000 vzťahujúceho sa k tým istým nehnuteľnostiam, ktoré boli predmetom sporu vo veci sp. zn. 13C/228/2009, pričom konanie o vydanie bezdôvodného obohatenia (vec preskúmaná dovolacím súdom), bolo iniciované skôr. Keďže v konaní o vydanie bezdôvodného obohatenia sa súd prvej inštancie musel ako s prejudiciálnou otázkou vysporiadať s tým, komu svedčí vlastnícke právo vo vzťahu k nehnuteľnostiam, o ktorých žalobcovia tvrdili, že im patria a že žalovaná ich užíva bez právneho dôvodu, pričom o tejto otázke sa viedlo samostatné konanie, postupom podľa § 109 ods. 2 písm. c) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“) prerušil konanie o vydanie bezdôvodného obohatenia až do skončenia konania o určenie rozsahu dedičstva vedeného na tomto súde pod sp. zn. 13C/228/2009. Dôvodom na prerušenie konania bola skutočnosť, že v konaní vedenom pod sp. zn. 13C/228/2009 sa riešila otázka, ktorá mohla mať podstatný význam pre rozhodnutie súdu v konaní o vydanie bezdôvodného obohatenia. Z uznesenia súdu prvej inštancie z 19. apríla 2010 č. k. 8C/218/2000-411 je navyše zrejmé, že podnet na prerušenie konania dala súdu samotná žalovaná. Nemožno preto súdu následne vyčítať, že zvolil postup v zmysle § 109 ods. 2 písm. c) OSP. Žalovaná až neskôr zmenila svoju procesnú obranu v tom smere, že v odvolaní proti rozsudku súdu prvej inštancie prvýkrát namietala, že konanie o splnení povinnosti zakladá prekážku litispendencie pre konanie o určenie práva alebo právneho vzťahu.

34. Rozsudok vo veci určenia rozsahu dedičstva bol vyhlásený 16. decembra 2016, pričom nadobudol právoplatnosť 30. januára 2018 (porov. č. I. 459 súdneho spisu).

34.1. Právoplatnosť je vlastnosť súdneho rozhodnutia, ktorá spôsobuje záväznosť a zásadnú nezmeniteľnosť rozhodnutia (§ 226 CSP). S ohľadom na viazanosť súdu právoplatnými rozhodnutiami vydanými v inom konaní všeobecný súd nemá možnosť výberu v otázke, či bude rešpektovať právoplatné rozhodnutie vydané v inom konaní, ktoré rieši otázku javiacu sa prejudiciálnou v súvislosti s riešením daného prípadu. V uznesení I. ÚS 170/2015-15 z 1. apríla 2015 ústavný súd uviedol, že ani samotná skutočnosť, že napriek veci už právoplatne meritórne rozhodnutej môže existovať aj iný pohľad na túto identickú vec, nie je dostatočným dôvodom na nové rozhodnutie o tejto veci, pretože aj tento iný

pohľad na tú istú záležitosť mal a mohol byť predmetom prieskumu v rámci už právoplatne skončeného konania.

34.2. Vychádzajúc z uvedeného a z tej skutočnosti, že žalovaná bola stranou v spore o určenie rozsahu dedičstva a mala možnosť svojou procesnou aktivitou uplatniť naň svoj vplyv (či už v podobe riadneho alebo mimoriadneho opravného prostriedku) dovolací súd dospel k záveru, že argumentácia žalovanej o existencii prekážky začatého konania je v danej veci už neopodstatnená. Ak teda súdy nižších inštancií spor o vydanie bezdôvodného obohatenia po právoplatnom skončení konania o určenie vlastníckeho práva prejednali a vo veci rozhodli, neporušili tým procesné práva žalovanej v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

35. Prípustnosť dovolania z hľadiska §420 písm. f) videla žalovaná aj v tom, že odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia dostatočne nereagoval na argumenty, ktoré mali podstatný význam pre rozhodnutie vo veci.

36. Najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach (najmä pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu) zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej, sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

37. Zjednodušene povedané, súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je aj právo strany sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Len tak možno zaručiť transparentnosť a kontrolovateľnosť rozhodnutí súdov, a vylúčiť svojvôľu v tomto procese. V právnom štáte by nemali vzniknúť pochybnosti, či sa súd s určitou, druhou stranou výslovne prezentovanou otázkou zaoberal, či nie; odpoveď by mala byť zrejme z odôvodnenia súdneho rozhodnutia.

38. Žalovaná namietala, že k porušeniu práva na spravodlivý proces došlo tým, že odvolací súd sa nevysporiadal s jej argumentáciou o nedostatku právomoci rozhodnúť o (ne)existencii zákonných vecných bremien, ako ani s námietkami o danosti prekážky veci začatej, o účinkoch rozhodnutia v konaní o žalobe na určenie, či závermi žalovanou predloženého znaleckého posudku.

39. V posudzovanej veci odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1 a 2 CSP, stotožniac sa s odôvodnením odvolaním napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie.

39.1. Možnosť praktického prevzatia argumentácie súdu prvej inštancie odvolacím súdom neznamená, že odvolací súd povinnosti hoc aj len veľmi stručne a úmerne okolnostiam konkrétneho prípadu reagovať na argumentáciu z odvolania. Treba zdôrazniť, že zákon aj v prípade tzv. skráteného odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu (§ 387 CSP) vyžaduje, aby odvolací súd zaujal jasné stanovisko k podstatným vyjadreniam strán predneseným v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení svojho rozhodnutia už súd prvej inštancie; odvolací súd je zároveň povinný vysporiadať sa s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní (§ 387 ods. 3 CSP). Podstatným sa pritom má na mysli taký argument, ktorý má vecný súvis s prejednávanou vecou, a zároveň v prípade jeho preukázania je spôsobilý priviesť pre odvolateľa priaznivejšie rozhodnutie. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu je jednotná v závere, že nerešpektovanie tohto kogentného ustanovenia zakladá prípustnosť a dôvodnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

40. V danom prípade si žalobcovia voči žalovanej uplatnili nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia titulom užívania nehnuteľností vo vlastníctve žalobcov žalovanou bez právneho dôvodu. Žalovaná je držiteľkou povolenia na podnikanie v energetike. V priebehu konania tvrdila, že sa na úkor žalobcov bezdôvodne neobohacuje, lebo oprávnenie na užívanie dotknutých nehnuteľností jej vyplýva z príslušných energetických predpisov a žalobcom za obmedzenie ich vlastníckeho práva prislúcha nanajvýš jednorazová náhrada. Súdy oboch inštancií dospeli k záveru, že zákonné vecné bremeno žalovanej na dotknutých pozemkoch nevzniklo a žalobe na vydanie bezdôvodného obohatenia čiastočne vyhověli.

41. V súvislosti s obmedzením vlastníckych práv vlastníkov pozemkov, na ktorých sú umiestnené cudzie nehnuteľnosti vo vlastníctve napr. štátu, územnosprávnych celkov, energetických, vodárenských spoločností za účelom verejnoprávneho využívania sú zriaďované tzn. legálne (zákonné) vecné bremená. Podstata týchto zákonných vecných bremien spočíva v tom, že ide o verejnoprávne obmedzenie vlastníckeho práva, teda vymedzenie obsahu vlastníckeho práva prostredníctvom verejného práva, tieto zákonné vecné bremená predstavujú verejnoprávne obmedzenie vlastníckeho práva v nadväznosti na § 123 OZ, ktorý limituje oprávnenie vlastníka „medzami zákona“. Obsahom zákonných vecných bremien je najmä právo zriaďovať na cudzích pozemkoch rôzne siete, vstupovať na cudzie pozemky s cieľom údržby týchto sietí a podobne (porov. napr. uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 500/2018). Jedným z charakteristických znakov tzv. legálnych vecných bremien je to, že ich režim sa riadi podľa predpisov, ktoré boli platné ku dňu ich vzniku. Napriek skutočnosti, že nový zákon ruší zákon predchádzajúci, zostávajú ustanovenia predchádzajúcich zákonov upravujúce oprávnenia k cudzím nehnuteľnostiam prostredníctvom spätného odkazu stále aplikovateľné (II. ÚS 500/2018).

41.1. Súdna prax v súvislosti so zriaďovaním zákonných vecných bremien dospela k záveru, že vlastníkom nehnuteľností, ktorí sú povinnými zo zákonných vecných bremien prináleží náhrada za ich obmedzenie. V oblasti energetiky v zmysle rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/89/2008 náhrada za obmedzenie vlastníckeho práva v súvislosti so vznikom vecných bremien v odvetví energetiky bola aj v nasledujúcich právnych úpravách (v zákone o energetike a v platnom zákone o energetike) koncipovaná ako náhrada jednorazová, splatná v zákonom stanovených lehotách tomu, kto bol vlastníkom nehnuteľnosti, na ktorej zriaďované vecné bremeno viazne.

42. Obsah súdneho spisu nasvedčuje, že žalovaná už v konaní pred súdom prvej inštancie (porov. body 14. a 16. odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie) a následne i v odvolaní (porov. bod 5. odôvodnenia napadnutého rozsudku odvolacieho súdu) argumentovala, že na dotknutých pozemkoch v jej prospech viažu riadne evidované zákonné vecné bremená podľa zákona č. 251/2012 Z. z. o energetike, ktoré vylučujú nárok žalobcov na akékoľvek opakované plnenie za užívanie pozemkov v ich vlastníctve. Hoci si konajúce súdy sami (a v rozpore s evidovaným stavom) posúdili otázku (ne)existencie zákonných vecných bremien v zmysle energetických predpisov, táto otázka podľa žalovanej vôbec nepatrí do právomoci súdu.

43. Zo skutkového stavu zisteného odvolacím súdom (§ 442 CSP) dovolaciemu súdu vyplynulo, že žalobcovia sú podielovými spoluvlastníkmi dotknutých pozemkov, resp. podiely na týchto pozemkoch patria do dedičstva po ich právnych predchodcoch a žalovaná predmetné nehnuteľnosti v rozsahu 6 729 m² reálne užíva. Obsahom súdneho spisu na č. I. 543 a nasl. je výpis z listu vlastníctva č. XXX, ktorý osvedčuje, že na v ňom bližšie špecifikovaných parcelách CKN nachádzajúcich sa v okrese I., v obci R., kat. úz. R. skutočne viazne v prospech žalovanej zákonné vecné bremeno v zmysle § 96 ods. 4, 5 zákona NR SR č. 251/2012 Z. z. o energetike (bližšie v časti C: farchy LV č. XXX na č. I. 543 a nasl. spisu). V odôvodnení rozhodnutí oboch súdov nižšej inštancie napriek tomu absentuje akákoľvek odpoveď na tvrdenia žalovanej o existencii riadne evidovaných zákonných vecných bremien viaznucich na pozemkoch žalobcov. Nemožno pritom bez ďalšieho uzavrieť, že by šlo o skutočnosti pre rozhodnutie vo veci samej nepodstatné. Podľa dovolacieho súdu bolo pritom zodpovedanie tejto námietky zásadné z hľadiska riadneho a presvedčivého odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, a to aj vo väzbe na právny titul priznanej náhrady v zmysle § 451 OZ. V tejto súvislosti netreba opomínať ani posúdenie relevancie tvrdení žalovanej vo vzťahu k predloženému znaleckému posudku a k záverom

znaleckého posudku Q.. S..

44. Odvolací súd rezignoval na svoju povinnosť vysporiadať sa s podstatnou argumentáciou aj pokiaľ ide o námietky žalovanej, že konajúce súdy si sami vyriešili otázku (ne)existencie zákonných vecných bremien v zmysle § 38 zákona č. 79/1957 Zb. v spojení nariadením č. 29/1959 Zb. Hoci žalovaná túto skutočnosť v konaní opakovane namietala, súdy nižšej inštancie jej neposkytli žiadnu odpoveď na argument, či posúdenie tejto otázky bolo skutočne v právomoci súdu. Súd prvej inštancie sa tvrdeniam žalovanej venoval len okrajovo v bode 54. odôvodnenia svojho rozhodnutia; stručne uzavrel, že v danom prípade bolo potrebné aplikovať ust. zákona č. 79/1957 Zb. v spojení s nariadením č. 29/1959 Zb., pričom relevantná právna úprava sa netýkala potrubí, aké sa nachádzajú v energetickom areáli žalovanej.

44.1. Žalovaná s týmito závermi súdu prvej inštancie nesúhlasila; v podanom odvolaní namietala, že súd bol povinný prihliadnuť na existenciu riadne evidovaného zákonného vecného bremena, keď iné posudzovanie otázky jeho (ne)existencie nepatrilo do právomoci súdu. Odvolací súd, stotožňujúc sa s odôvodnením rozsudku súdu prvej inštancie, sa touto námietkou žalovanej vôbec nezaoberal. Navyše, z odôvodnenia rozhodnutia tak súdu prvej inštancie, ako ani odvolacieho súdu nie je vôbec zrejmé, na základe čoho dospeli konajúce súdy k záveru, že sú oprávnené posudzovať technické parametre potrubí nachádzajúcich sa v energetickom areáli žalovanej a z tohto následne vyvodzovať závery relevantné pre rozhodnutie o žalobcami uplatnenom nároku.

45. Povinnosťou odvolacieho súdu bolo jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnať sa so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie podstatné a právne významné, uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Súd by mal byť vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t.j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver, súčasne musí dbať na celkovú presvedčivosť odôvodnenia svojho rozhodnutia.

46. V posudzovanom prípade odvolací súd svoje rozhodnutie neodôvodnil spôsobom, ktorým by poskytol presvedčivé odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky uplatnené odvolateľkou, čím svojím postupom v dôsledku nepreskúmateľnosti odvolacieho rozhodnutia založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Na viaceré odvolacie námietky žalovaná nedostala v rozhodnutí odvolacieho súdu odpoveď. Iba tým, že súd v rozhodnutí náležite zareaguje na argumenty účastníka, dá mu najavo, že sa zaoberal jeho argumentami a návrhmi, proces právnej argumentácie (diskurz medzi súdom i účastníkmi) má byť dialógom. Zjavne svojvoľné (arbitrárne) zaoberanie sa takými argumentami je nezlučiteľné s ideou spravodlivého procesu.

47. Dovolací súd na základe vyššie uvedeného dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je v zmysle § 420 písm. f) CSP prípustné a zároveň aj dôvodné, preto napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutej časti zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP). Vzhľadom na uvedené sa dovolací súd ďalšími dovolacími námietkami nemal možnosť zaoberať.

48. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

49. O trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania rozhodne odvolací súd (§ 453 ods. 3 CSP).

50. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.